

פרשת אחרי מות

המקום הנכון, הזמן הנכון והאדם הנכון

הפרשה מכינה אותנו ברגע האחרון לפני פסח, נותנת לנו כלים של דיוק ומכוונת אותנו אל התדר החשוב ביותר, אמונה תמימה ופשוטה שזכותה נזכה להצליח בעבודה הרוחנית.

פתיחה

פרשת 'אחרי מות' פותחת בפסוק, "וַיְדַבֵּר ה', אֶל-מֹשֶׁה, אַחֲרֵי מוֹת, שְׁבִי בְנֵי אֶהֱרֹן--בְּקִרְבָּתְכֶם לְפָנַי-ה', וַיָּמָתוּ". לאחר מותם של נדב ואביהוא, בהקריבם את זרה במשכן, ביום חנוכתו, הקב"ה מורה למשה כיצד צריך להתנהג בבית המקדש - אזהרות איך להיכנס אל הקודש. עיקרה של הפרשה מתאר את עבודת הכהן הגדול, בבית המקדש, ביום הכיפורים.

כיצד קשורה עבודתו של הכהן הגדול אל המציאות שלנו ומה יש לנו ללמוד ממנה? הפרשה נקראת רגע לפני הפסח, וכמובן מתחברת לזמן הקדוש והמיוחד הזה. ננסה להתבונן כיצד הדברים מתקשרים.

עולם, שנה, נפש

עבודת כהן גדול היא אחד הדברים היותר מורכבים בתורתנו הקדושה. יש בה הרבה עניינים ופרטים שלא ניכנס אליהם כאן. ידוע לנו מספרי הקבלה שהעולם מורכב משלושה מרכיבים: עולם, שנה, נפש - ר"ת עשן. מה זה אומר? יש מסגרת המקום, שזה עולם, יש מסגרת הזמן, שזה שנה, ויש מסגרת האדם, שזה נפש. כל דבר במציאות מורכב משלושת אלה. השיא של החיבור של שלושת המרכיבים של המציאות קורה ביום הכיפורים, בקודש הקודשים, כאשר נכנס לשם כהן גדול. הכהן הגדול הוא הנפש הגבוהה ביותר שעושה את העבודה עבור כל הנפשות, עבור כל העולם, כפי שנראה בהמשך. קודש הקודשים זה המקום הכי מקודש במסגרת העולם, ויום הכיפורים זה היום הכי מקודש בשנה, יום שקובע כל מה שיהיה בכל השנה, כפי שנראה. יוצא מכך, שעבודתו של כהן גדול ביום הכיפורים מאגדת בתוכה את כלל המציאות וחשוב מאוד להבין בדיוק מה קורה שם.

עבודת כהן גדול

יום כיפורים זהו היום הגדול, יום של תשובה, יום של כפרה. "כִּי-בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם, לְטָהַר אֶתְכֶם: מִכָּל, חַטָּאתֵיכֶם, לְפָנָי ה', תְּטַהְרוּ". כל עיני ישראל היו נשואות אל הכהן הגדול - האם יצליח בעבודה? כל מה שצריך להיות במשך השנה תלוי על כף המאזניים. יום כיפור זה החתימה של מה שנגזר בראש השנה. זה עניין מאוד רגיש וצריך זהירות שחש ושלום לא יבוא הכהן הגדול לאיזה תקלה. כל חיי עם ישראל וכל המציאות של העולם תלויים בעבודתו. לכן, צריך הרבה שמירה. מסביר הרב שליט"א, הכל תלוי על חוט השערה. חוט השערה זה הלשון של זהורית, חוט מיוחד, שהיה אדום והיה צריך להיהפך ללבן וזה היה הסימן שנתכפרו עוונות בית ישראל.

כל כך גדולה היתה עבודתו של הכהן, שאף אחד לא יכול היה להיות באוהל מועד באותה שעה, אפילו מלאכי השרת היו בורחים משם. אמנם הכהן היה מקריב קורבנות ומקטיר קטורת, אך הכל נכלל בגדר תפילה. כל עבודת המקדש היתה של תפילה. תפילה זה להעלות דברים למעלה. על הקורבן נאמר 'קורבן להויה'. קורבן מלשון לקרב - להקריב ולקרב מדרגות ממטה למעלה, להעלות את כל ענייני העולם הזה עד שזה יגיע להויה. תפילה זה גם 'תפילה להויה'. תפילה מראה בטחון בהשם בלבד, אדם מעלה את כל ענייניו אל השם. ביום כיפור, הכהן הגדול היה עושה פעולות של תפילה עבור כלל ישראל - היה מעלה את כל המציאות של עם ישראל לדרגה גבוהה, בשביל שנה שלימה.

המלחמה-הפרדה בין טוב ורע

הכהן היה עורך ממש מלחמה עבור כל ישראל, מלחמה של הטוב ברע, מלחמה בכל הכוחות החיצוניים. לכן יש עניין של שתי גורלות, שני שעירים (עיזים), זהים במראה, אחד קורבן להשם ואחד קורבן לעזאזל. בעבודתו, הכהן עשה הפרדה גמורה בין הטוב והרע. כל השנה זה מטושטש, לא יודעים להבחין בין טוב

פרשת אחרי מות

ורע. יום כיפור זה יום הבהירות. השעירים שנבחרו בגורל, מי לטוב ומי לרע, הם הביטוי להפרדה המוחלטת. אומר הרב שליט"א, הסוד של המלחמה וההפרדה סובב על עניין שליחת הקורבן לעזאזל. למראית עיין, ח"ו, זה נראה כאילו זה עבודה זרה, להקריב קורבן לסטרא אחרא, עוד נבין בהמשך מדוע זה בדיוק ההיפך.

אמנם, עד לביאת משיח, אי אפשר לבטל את כוחות הס"א לגמרי. אבל, עד לאותו זמן, צריך לנצח עד כמה שאפשר. חלק מהמלחמה זה לתת לס"א את חלקו. גם במשך השנה, נותנים לו חלק בכל דבר שבקדושה, כדי שייפרד ויעזוב את הקדושה. כמו כלב, שבא להפריע, נותנים לו חלק שיתרחק מהמחנה, כך יש את השערה של עגל שיוצאת מהתפילין, וגם עניין מים אחרונים בסיום סעודה.

הקב"ה ברא גם את כוחות הסטרא אחרא, והם רוצים וצריכים קיום, לכן הם מקטרגים על עם ישראל. אם הם מצליחים בקטרוג הם זוכים בכל האור. אבל למעשה, הקיום שצריך להיות להם, זה רק נהירו (אור) דקיק. הארה קטנה כדי קיום, כדי שיהיה מציאות של ס"א, כדי שיהיה מציאות של בחירה ולא יותר מזה. אם יש איזה פגם בקדושה, בהתאם לגודל הפגם, כך החוזק שלהם מתעלה, והם, מצד עצמם, תמיד רוצים את כל ההארה.

אז המערכה היתה כבדה. השעיר לעזאזל היה נשלח לארץ גזירה, מלחמה על הגזירה. ארץ גזירה - מקום שאין שם מקור של קדושה, ידוע בקבלה כחלל הפנוי, מקום הצמצום, מקום שכל החסרונות של העולם צומחים משמה, מקום שאין לו תיקון עד לגמר התיקון. עוד נדבר עליו בהמשך.

כ"ח עיתים

המפתח להבנת כל העניין טמון במילה 'זאת'. כתוב, "בְּזֹאת יִבֹּא אֶהְרֵן", "וְאֶל־יִבְיָא בְּכַל־עַת אֶל־הַקֹּדֶשׁ" - לא בכל עת. יש הרבה עיתים, אבל אפשר לבא אל תוך קודש הקודשים רק ביום כיפורים. לא כתוב במפורש שמדובר על יום הכיפורים, אלא כתוב, "בְּזֹאת יִבֹּא אֶהְרֵן".

בספר קהלת מדבר שלמה המלך על סה"כ כ"ח עיתים, "לְכָל־זְמַן; וְעַת לְכָל־חַפְצֵי, תַּחַת הַשָּׁמַיִם. עַת לְלֵדָת, וְעַת לְמוֹת; עַת לְטֻעַת, וְעַת לְעִקּוֹר בְּטוֹעַ. עַת לְהַרוֹג וְעַת לְרַפּוֹא, עַת לְפָרוֹץ וְעַת לְבָנוֹת" (קהלת ג' א'). יש י"ד עיתים לטובה ויש י"ד לרעה. מסביר הרב שליט"א, המילים, "בְּזֹאת יִבֹּא אֶהְרֵן", מרמזות על מעשים ולא על זמן. נראה שהמעשים הם למעלה מהזמן.

"בְּכַל־עַת", זה דברים שקשורים לעת, לזמן מסוים ולמצב מסוים. פעם זה טוב, פעם זה רע. כהן גדול צריך להתעלות למעלה מהכל. אל יבוא בשום עת! יבוא בשליטה שמעל הזמנים השונים, מעל הנסיבות המשתנות - ישלוט על הי"ד עיתים הטובים, אבל גם על הי"ד עיתים הרעים.

סוד המילה 'זאת'

'זאת' זה עניין של אמונה. זאת מרמז על המלכות, הכח של השכינה הקדושה, עניין של אמונה פשוטה. המלכות, זאת הספירה האחרונה, המקום החשוך ביותר, המקום בו צריך אמונה פשוטה. עם הכח הזה, אהרון הכהן יבוא אל הקודש. ברגע שיש אמונה פשוטה, שאני, אין לי שום דבר, לא חוקר ולא יודע שום דבר, אלא בוטח בהשם, זה פותח את כל השערים. הכהן הגדול היה צריך לפתוח פתח, לא רק בשביל עצמו, אלא בשביל כל עם ישראל ובשביל כל העולם כולו. ב'זאת' יש את הכל, זה הפתח של כל הדברים הטובים. כתוב, "וְיִכְסִיל, לֹא־יִבִּין אֶת־זֹאת" (תהילים צ"ב ז'). כסיל זה מי שלא מבין את 'זאת'. אומר דוד המלך, "בְּזֹאת, אֲנִי בּוֹטֵחַ" (תהילים כ"ז ג'). כך היה מנצח בכל המצבים הקשים. העבודה היא עבודה של אמונה פשוטה, קיום המצוות כפי שאנו מצווים. כמובן שצריך גם ידיעה, "דַּע אֶת־אֱלֹהֵי אֲבִיךָ וְעַבְדֵהוּ" (דברי הימים א' כ"ח ט'), אבל העבודה היא עבודה של אמונה. בזה היה הכהן הגדול מנצח. אבל, יש עוד עניין, והוא, הדיוק המוחלט בקיום הציוויים. מה שנקרא בלשון צבאית, ציות להוראות.

אי ציות להוראות

"אֲחֵרֵי מוֹת, שְׁנֵי בְנֵי אֶהְרֵן", אפילו שהם היו קדושים וטהורים, גדולים בקומתם הרוחנית ממשה ואהרון,

פרשת אחרי מות

נענשו. דיברנו במקומו על הסיבות השונות לכך, כשאולי הסיבה הראשית היא שעשו את מה שעשו ללא הוראה מלמעלה. הצלחת עבודתו של כהן גדול תלויה ישירות ביכולת שלו לפעול לפי ההוראות המדויקות. לכן יש ציווי שאהרון הכהן, ידקדק במעשיו ביום הכיפורים, וישמרו עליו שיעשה הכל כמו שצריך בדיוק, כדי שלא יהיה שום סטייה, שום קלקול ושום נפילה, כדי שהמשימה תצליח.

זהירות

הרב שליט"א אומר, אם אנשים כאלה גדולים כמו בני אהרון, יכולים לעשות טעויות, מה יעשו אזובי הקיר? אדם צריך לדעת שעל כל צעד ושעל הוא עלול לעשות טעויות. אם בעסקים האדם נזהר כל כך, כמה צריך להיזהר מטעויות בדרך הרוחנית. הזהירות, זה לא רק לגבי כהן גדול, ולא רק לגבי יום כיפור, אלא, זה לכל אדם, לכל השנה, והאמת היא, שאדם לא יכול שלא לטעות. לגבי הכהן, שכתוב, "וְאֶל-יָבֵא בְּכָל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ", הכוונה לכל השנה. כמו שאמרנו, יש כל מיני עיתים, עת כזאת ועת כזאת, והאדם צריך לנווט ולהחליט איך לנהוג בעת כזאת ואיך לנהוג בעת כזאת. בכל רגע, העיתים מתחלפים, מפני שהאדם מורכב מכל מיני דברים והוא גם קשור להרבה דברים וקשה לדעת מה מושך אותו לכיוון כזה ומה מושך אותו לכיוון כזה. בן אדם בודאי חושב שרק הטוב מושך אותו והוא מחפש רק את הטוב. אבל אי אפשר לדעת, האדם לא יכול לסמוך על עצמו. צריך לדעת שאם פועלים מתוך הוראה מלמעלה, זה עושה את התיקון הכי גדול. כאשר אין רשות מלמעלה, זה עושה את הקלקול הכי גדול. למשל, אם לא היתה הוראה על עניין שליחת השעיר לעזאזל, לארץ גזירה, זה אולי היה נחשב לעבודה זרה, קורבן לס"א. כיוון שיש על זה הוראה מלמעלה, אז זה מבטל את כל הדינים, ומכפר לכלל ישראל על מעשיהם.

ערב פסח

אנחנו נמצאים ממש בערבו של חג הפסח, כפי שאומר הרב שליט"א, הלילה הכי חשוב בשנה, "וְלִילָהּ, פְּיּוֹם יָאִיר" (תהילים קל"ט י"ב). השנה, בגלל היותה שנה מעוברת, יוצא שאנו קוראים את פרשת "אחרי מות" ממש בסמוך לפסח ואפשר למצוא הקשרים רבים למעמד הגדול הזה. ראשית, מה שדיברנו, על הדיוק בפרטים ושמירה על דרכי ההלכה בפסח, ציות לציוויים המדויקים כל כך. זה הסוד להצלחת הרגע הרוחני העצום של ליל הסדר, הרגע בו יכול כל אחד מאתנו להתחבר להארה הגבוהה כל כך ולצאת לחופשי מכל הצרות, מכל המייצרים שלו.

שנית, אחרי כל הלימוד שכל אחד עשה לקראת הפסח, אחרי החקירה של ההלכות, התעמקות בכוונות ובפנימיות, אנו מגיעים סוף, סוף לרגע הגדול והנשגב. אלא, שדוקא בליל הסדר, מה שנדרש מאתנו זאת אמונה פשוטה, אמונה תמימה (שלמה), "בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֹן", בזאת - במלכות, בבחינת אמונה. ההמלצה החמה ביותר, היא לבא ככה, כמו ילדים תמימים לליל הסדר. לעשות את המעשים שאנו מצוויים לעשות, באמת ובאמונה טהורה, להתחבר לרגע מתוך מקום של פשיטות.

בברכת חג שמח וכשר!

הפרשה מוקדשת לרפואת גבריאל יהונתן בן איבון, ניר בן צילה, קרן נעמי בת עפרה בתוך שאר חולי עמו ישראל

השעור מוקדש לעילוי נשמת גילה בת רחל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.

פרשת אחרי מות